

GORIŠKI LIST

«Goriški list» izide vsako sredo in soboto zjutraj. —
Uprava in uredništvo v Gorici, Corso Verdi št. 47.
Telefon št. 292.

Gorica, dne 22. julija 1944.

Oglasi se zaračunavajo po ceniku.
Bančni konto pri Cassa di Risparmio
Gorica.

Slovenska akademija

Z nestrpnostjo pričakuje vsa slovenska javnost prvo slovensko akademijo, ki bo v prvi polovici meseca avgusta. Iz programa, ki se pripravlja, bo to prava manifestacija slovenske misli v prozi, melodiji in vezani besedi. Naše čitatelje opozarjamo že sedaj na ta velik dogodek.

„Svobodne volitve“

Te dni je žalostna kreatura France Bevk član Predsedstva AVNOJ-a, član Predsedstva SNOS-a, predsednik Pokrajinskega odbora OF za Slovensko Primorje izdal proglas primorskim Slovencev, da se bo v kratkem vršila velika, če ne največja komedija v zgodovini primorskih Slovencev — prve svobodne — res svobodne volitve. Ko človek bere ta proglas, se komaj premaguje ko vidi, kako se ta človek, »pisatelj iz potrebe po denarju« norčuje iz ubogega slovenskega naroda.

Kaj bi vi rekli človeku, ki sili svoje nedolžne žrtve, da se smejejo, da mu ploskajo, da ga izvolijo za poslanca, če ne za kralja, potem ko jih je pred vsem svetom opljuval, ko jih je proglasil za komuniste, potem ko jih je pred vsem svetom prodal laškim rdečkarjem, potem ko jim je pripravil peklo »z junaškimi podvigmi« svoje rdeče in ušive vojske? Ljudje božji premislite, ali je kdaj kdo v naši zgodovini primorskega ljudstva, toliko škodoval nam, da sedaj objokujete svojo usodo na razvalinah svojega imetja, na grobovih vaših dragih, nad poštenostjo svojih otrok? In ta človek vas sedaj prosi — oprostite — vas žene kot živino v klavnico, da se mu za udarce v obraz zahvalite s svojim glasom »za dobro stvar«, da bo on pri rdečem mednarodnem koritu zlezal za mesto višje — morda celo v senco legendarnega junaka, prvoboritlja za vašo narodno svobodo, kriminalnega maršala Tita (brez hlač), ali celo slovensko čutečega in za naš narod očetovsko skrbečega blagega očka Džugasvilija Stalina. Imamo celo to čast da temu voditelju svete križarske vojske — sovjetske armade rečemo lahko kar »tovariš Pepe«.

V proglasu vas France Bevk hvali, da ste gostoljubni in požrtvovalni za njegovo osvobodilno morijo. O — verjame, da vas lahko hvali, saj žre on in njegova ušiva vojska sad vaših žuljev. Vsi vemo, da so v njegovi bandi ljudje, ki jim delo ni prav posebno dišalo. Sedaj ti izvržki mislijo, da se bo dalo večno živeti na račun vaše delavnosti in gostoljubnosti. Vsi vemo, da so v njegovi bandi ljudje, ki v Gorici pohajajo po ulicah in izbiračo hiše — najlepše seveda — da jih bodo po popolni osvoboditvi prevzeli v svojo pravno oblast, kot plačilo — ne — kot že od nekdanj njihovo last — v svojo posest.

Vse fronte v vedno hujšem ognju

Hudi boji pri Caenu - Divjanje bojov na ruski fronti - Boji v Italiji

Gorica, dne 21. jul. - Iz nemških vojnih poročil posnemamo:

Angloamerikanci napadajo že več dni z velikimi masami oklopnikov, topništva in letal v področju mesta Caen, kjer skušajo za vsako ceno zlomiti nemško bojno črto. Vsi napadi so ostali doslej brez uspeha. Tudi pri Saint Lo napada sovražnik neprestano. Ruševine tega mesteca so prešle v roke sovražnika. Nadaljni napadi pri tem mestu v smeri proti jugu pa sovražniku niso uspeli. Nemško letalstvo je pridno posegalo v boje in posebno pri Caenu prizadelo neprijatelju zelo težke izgube.

Na vzhodni fronti so v teku hudi boji v področju mesta Lvov. Močne čete sovražnika, ki napreduje proti Kovelu so

se morale ustaviti na Bugu. Tudi severno mesta Brest divjajo izredno hudi boji. Pri Grodnem so sovjetske skupine, ki so poskušale prebresti Niemen, doživele težek poraz. V področju jezera, severno in severozapadno mesta Vilno, med Dvino in Ostrovom so se izjalovili hudi napadi Sovjetov. En sam armadni kor je v zadnjem tednu uničil 215 oklopnikov. Bojno letalstvo je z nizkimi poleti zrušilo nešteto oklopnikov, nad 230 motornih vozil in uničilo mnogo drugega materiala. Sestreljenih pa je bilo pri tem tudi 56 sovražnih letal. Velike formacije nemških bombnikov so nanadle Molodecno, Novosokolniki in Velikje Luki.

V Italiji se je sovražniku posrečilo zasesti južne predel mesta Livorno. Med pristaniškimi napravami, ki so bile

že popolnoma uničene, se še vršijo hudi bližinski boji. Šele na večer so se nemške čete umaknile na položaje bolj na severu. Pri Poggibonsi pa so se sovražnikovi napadi na splošno izjalovili.

Na jadranski obali so nemške čete prepustile sovražniku ruševine mesta Ancona in se umaknile na severni breg reke Esino. Tu sedaj napada sovražnik ob obalni cesti, toda popolnoma brezuspešno.

Sovražno letalstvo je preteklega dneva in po noči bombardiralo več mest Nemčije. Monakovo, Koblenz, Schweinfurt in Saarbrücken so utrpeli precejšnje škode in tudi človeške žrtve. Sestreljenih je bilo 61 angloamerikanskih letal. »V 1« še vedno obsipuje London in južno Anglijo s svojim peklenkim ognjem.

NEUSPELI ATENTAT NA HITLERJA

Führer nadaljuje svoje posle - Trije težko in deset lahko ranjenih

DNB z dne 20. t. m. poroča: Danes je bil izvršen dinamični atentat na Führerja.

Pri tem so bili iz njegovega spremstva težko ranjeni: nadpolkovnik Schmundt, polkovnik Brandt in sodelavec Berger.

Lažje so bili ranjeni: generali Jodl, Korten, Bühle, Bodenschatz, Heusinger in Scharf, admiral Voss in von

Hitlerjev proglas nemškemu ljudstvu

Führer je navečer po atentatu govoril v radiu. Iz njegovega govora posnemamo glavne točke:

Hitler pravi med drugim: Malenkostna klika častihlepnih, zločinskih in norih častnikov je skovala zaroto, da me uniči in s tem uniči vodstvo nemške oborožene vojne sile. Bomba, ki jo je proti meni vrgel polkovnik grof Stauffenberg, je počila

Da se bo pa to bolj gotovo zgodilo, so ti velemožje odločili, da jih pri tem zgodovinskem razdeljevanju podpira ljudstvo. Zato se bodo pustili z grožnjami, s terorjem izvoliti za poslance, voditelje itd., da bodo v svoji kratki pameti tudi pravno opravičeni krasti in ropati kot voditelji naroda — in stem njegovi gospodarji.

Ljudje na »osvobojenem ozemlju« zavedajte se, da je ta banda višjih »živin« že davno odločila kateri zaslužni možje bodo izvoljeni. Kateri? Uganete? Kdor ni prekratke pameti že ve! Jasno, da France Bevk in njegova banda! Kdor bo volil »svobodno« koga drugega, ga bo prav gotovo »svobodno« povohala Matilda« in bo tako osvobojen še poslednjega kar ima — svojega življenja.

Putkammer, fregatni kapetan Assman in podpolkov. Borgmann.

Razen par opeklin in prask se ni Führerju nič dogodilo. Nadaljeval je takoj svoje posle in sprejel, kakor v programu kmalu za tem Mussolinija, s katerim je imel dolg razgovor.

Kmalu po atentatu je prišel k Führerju maršal Reicha.

dva metra od mene in ranila več mojih dragih sotrudnikov od katerih je eden umrl. Jaz sem ostal nepoškodovan, razen malih prask. Govor nadaljuje in zaključuje: Dolžnost vsakega Nemca je da nastopi proti tem elementom, da jih da takoj zapreti, ali, ako se protivijo, da jih čisto enostavno pobije. Vsem četam so že dana tozadevna povelja in bodo slepo ubogana, kakor je

Da, ubogo ljudstvo, pripravljaj se ti zopet komedija, kjer bi ti igralo Bajazza. Vsi poznate to pripovedko, kako se je moral ubogi norček smejeti smeha željnemu ljudstvu med tem ko mu solze teko, ker mu je zlobnež zapeljal ženo, ki jo je ljubil bolj kot samega sebe. Da, ubogo ljudstvo, ti boš moralo na teh volitvah ploskati, a v očeh ti bleste solze, velike žalosti, ker so ti za hrbtom zapeljali najdražje kar imaš — svoje otroke, a tebe prodali laškim razcapanim rdečkarjem.

France Bevk in vaša banda! Slovenski narod ne bo dolgo v vaših krempljih igral Bajazza, ampak bo kot on upravičeno ubil zapeljevalce najdražjega kar ima. France Bevk zavedajte se, da so vam po narodovi volji ure štete!

navada v nemški armadi. Posebno vas, stare sobojevnike z veseljem še pozdravljam in vam javljam, da mi je še bilo usojeno, izbehniti usodi, ki bi zame ne pomenila nič strašnega, pač pa bi zadala nemškemu narodu mogočen udarec. Iz tega razvidim, da je pri meni posegla vmes Previdnost, tako da zamorem svoje delo nadaljevati in ga bom tudi nadaljeval.

Gorica, 21. julija. - Ako bi zahrbtnim zarotnikom v rešnici uspel atentat nad Führerjem, bi nedvomno prišla nad Evropo strašna nesreča. Predvsem bi dobili nasprotniki urejenega evropskega življenja več poguma, čeprav bi nemški narod še ne izgubil svoje hrbenice, toda nedvomno bi bil silno potr nad izgubo najdražjega življenja, kar ga je v tem stoletju zmogel, življenja obnovitelja skupnosti nemškega naroda in tudi obuditelja nove evropske volje. Hitlerjeve besede, ki jih v izvlečku ponavljamo, so dovolj močne in povdarjajo, da ta napad Nemčije ni niti malo omajal. Potomec nemškega plemstva je napravil svojemu narodu in svojemu stanu slabo uslugo, ko je organiziral ta atentat. Ta dogodek pa seveda niti najmanj ne bo oviral razvoja vojnih dogodkov in na potek vojne sreče ne bo vplival. V Nemčiji je že zopet mir in red in krivci tega dogodka so izločeni. Čez ta dogodek more iti evropsko prebivalstvo sicer z obžalovanjem, da je sploh moglo do njega priti, toda sedaj zopet z mirno zavestjo, da je tako, kakor, da ga sploh ni bilo.

PRVA LETOŠNJA CESTNA ZBIRKA

za nemški Rdeči križ je vrgla 54.970.194 mark, to je za 12 milijonov mark, ali 30 od sto, več kakor lanska zbirka.

Tatvina otrok

Ko so nemške čete pred tremi leti zasedle del Kavkazije, so tam naletele na skupino otrok, ki so bili španskega porekla. Ti otroci so bili iz vrst tistih, ki so jih ruski boljševiki med špansko državljansko vojno odvedli iz Barcelone, Valencije in drugih španskih mest. Boljševiki so natančno vedeli, kaj hočejo s to mladino, tako možko, kakor žensko. Vojna v Španiji je bila zanje že izgubljena, toda računali so s prihodnjimi časi in zato so si zagotovili del španske mladine. Nerodni, kakor so, so boljševiki pozabili na eno: tej španski mladini so vzeli njen materni jezik in tako so mogle nemške čete v Kavkaziji ugotoviti, da ti španski otroci ne znajo več španskega jezika.

Podobno, kakor španski mladini, toda v še večji meri, se dogaja sedaj italijanski mladini, otrokom Sicilije, Sardinije, Kalabrije, Abrucov, Stalinov pooblaščenec Višinski ni samo prosil, ni samo zahteval, temveč kar ukazal, naj gredo tisoči in tisoči pet do desetletnih italijanskih otrok po ogromnem ovinku čez Sueški prekop, čez Perzijsko morje in prostrane azijske puščave v Moskvo, kjer bodo ti otroci pozabili svoj materni italijanski jezik, bodo pozabili na evropsko civilizacijo, v kateri so bili vzgojeni in bodo mislili v drugem jeziku ter bodo prepričani, da na svetu ni lepšega življenja, kakor je v boljševiškem rajju.

Slovenski narod ima pred vso svetovno zgodovino čisto vest: nikdar nikomur ni kradel ne zemlje, najmanj pa otrok. Bil pa je pogosto okraden. Da smo Slovenci ostali na svoji zemlji, ni zasluga tistih, ki so nas hoteli učiti višje civilizacije, čeprav že od leta 1900 Slovenci nimamo nobenih analfabetov. Tudi tukaj, na Goriškem, se moremo Slovenci postaviti: vsak slovenski pastir, vsaka zadnja kravja dekla, vsak težak, vsi so znali brati, pisati, računati. Kateri narod v Evropi nas je v tem oziru prekosil?

L. 1911. torej pred 33 leti, je izdala bivša Avstroogrška statistika. V tej Avstroogrski smo živeli — razen beneških — prav vsi Slovenci. In kaj se je izkazalo? V prvi vrsti smo bili zaradi pismenosti, skupno z avstrijskimi Nemci, s Čehi in daleč pred tedanjimi drugimi avstrijskimi narodi, celo pred Italijani, Poljaki, da o nam sorodnih narodih, kakor Slovaki, Hrvatih in Srbih niti ne govorimo. Rusini, Madjari, Romuni, ki so do l. 1918. tudi živeli v Avstroogrski državi, pa imajo še dandanes več kot polovico svojega ljudstva, ki ne loči niti črk, niti števil.

Samo naša zasluga je, da smo pred 30 leti spravili naše ljudstvo na tako visoko kulturno stopnjo. Naša ženjica se ni sramovala, ko je v dopoldanskem odmoru vzela kak Jurčičev roman v roke ali zadnje številko slovenskega časopisa ali časnika in pastir na paši si je krajšal čas z bra-

njem slovenskih političnih ali gospodarskih listov. Kje v Evropi še najdete tako ljudstvo?

Čprav nas je Slovencev manj, kakor drugih evropskih narodov, ki s ponosom naštevajo svoje milijone pripadnikov, vendar se ne damo! Od Evrope zahtevamo predvsem, naj nam ne jemlje več naših otrok in potem zagotavljamo, da bomo sami zmogeli svoje lastnega življenja.

Moskovski internacionalizem je sedaj naš glavni sovražnik. Tako, kakor je napravil s španskimi otroki, kakor sedaj dela z južnoitalijanskimi otroki, tako utegne lepega dne napraviti internacionalistični zločinec tudi s slovenskimi otroki. Mislimo, da ni slovenske, zlasti ne goriške matere, ki bi hotela videti, da pride mednarodni komunist in ji iz naročja iztrga otroka ter ga pošlje kam na Kavkaz ali na Ural, v ruske komunistične šole, kjer bo pozabil naš lep jezik in nikdar več ne bo občutil tega, čemur pravimo: ljubezen do domovine!

Da, res je, slovenskemu narodu so krادli otroke in prav tukaj v Gorici vidimo, da oče in mati med seboj zapopno govorita slovensko, otrok pa te govornice ne razume več. Zaradi tega nismo obupani, zakaj po naših vaseh raste nov slovenski rod, ki ne bo več podvržen potujčevanju in ki bo zlahka nadomestil za nas izgubljene mestne otroke. Toda glavna nevarnost grozi s strani internacionalizma, ki slovenskega naroda ne priznava in kateremu ne bomo nikoli, prav nikoli svojih otrok zaupali!

Rastlinski razhudniki

Učen slovenski profesor rastlinoslovja je dal zanimivi rastlinski družini ime »razhudniki«. Ljudstvo tega imena sicer ne pozna, toda glavne rastline pa prav dobro. To so namreč krompir, tobak in paradiznik. Vse te tri rastline niso domačini na evropskih tleh, vse so pripeljane iz Amerike in kakor vemo, ima vsaka od teh treh v našem življenju svojo posebno vlogo. Krompir nam daje hrano, tobak neko razvedrilo in paradiznik poslastico. Čprav so te tri rastline bratje med seboj, je zanimivo to, da od vsake uživamo nekaj različnega: Od krompirja gomolje, od tobaka listje, od paradiznikov pa plodove.

Tudi Evropa ima svoje »razhudnike«. Vsak pastir na gmajni pozna volčjo češnjo. To je strupena rastlina, najbolj strupen pa je njen plod. Že marsikak otrok se je zastropil z njo. Kakor smo Evropejci dobili iz Amerike sadiko krompirja, tobaka in paradiznika, tako je Amerika naročila v Evropi sadiko volčje češnje. V Ameriki imajo sedaj tu in tam večje plantaže te rastline. Iz volčje češnje se namreč pridobiva lepoto »beladona«, s katerim so si pred stoletjem, dvema, italijanske dame obrizgavale oči, da so potem zgledale lepše in bolj zanimive. Strup »beladona« je še dandanes veljaven v zdravilstvu, toda le kot uspavalno in blažilno sredstvo. Upajmo, da si vsaj nobena Slovenka ne bo kvarila dragocnih oči s strupom iz volčjih češenj.

Drugi strup, ki ga kemija in zdravilstvo pridobivata iz volčjih češenj, je atropin. To je popolno uspavalno sredstvo in ako ga človek jemlje v mali meri, more sicer zaspati, ako v večji, ga ta strup umori, v vsakem primeru pa strup volčjih češenj škoduje človeškemu živčevju.

Sorodna rastlina tobaku je naša domača rastlina, ki jo recimo naši kmetijski očanci poznajo pod imenom »kmečki tobak«. Kadar našim starim možem zmanjka pravega tobaka, si poiščejo neko rastlino, ki raste v naših krajih in to »fajfajo«.

PRAVI TOBAK

so prinesli v Evropo Španci že takoj po prvem odkritju srednjeameriških otokov. Kristof Kolumb je takoj ob prihodu na prve ameriške otoke videl Indijance, ki so kadili. Evropa se je sicer zgražala nad temi divjaki, ki žro ogenj, počasi pa se je le navadila tudi na to. Sprva so vladarji v Evropi prepovedali uporabo tobaka, saj so recimo

ruski carji dali kadilec celo rezati nosove, toda, ko so ti kralji in cesarji spoznali, da se da iz prodaje tobaka iztisniti prav čeden monopolski dobiček, so celo priporočali saditev tobanih rastlin in skoraj povsod v Evropi je dandanes tobak — državna, monopolska zadeva. Francoz Nicot je preiskal sestavine tobaka in dasi sam še ni mogel ugotoviti opojnega strupa v tej rastlini, vendar pravijo sedaj temu, kar nas v tobaku omamlja — nikotin. Med razhudniki je tobak tista rastlina, ki jo sejemo in nežne rastlinice potem presajamo. Tobak uspeva povsod, tudi na skrajnem evropskem severu, toda najboljši tobak v Evropi uspeva okoli Soluna, okoli Mostaria v Hercegovini in — mogel bi uspevati tudi na Goriškem. Tobak zahteva tople podnebje in zmerno moč.

O KROMPIRJU

smo že večkrat pisali. V Evropi sadimo krompir. Toda krompir je obmorska rastlina, ki pogosto degenerira, opeša. V naših krajih imamo še vedno vrsto »Oneida«, ki ga je tako na Goriško, kakor na Kranjsko pred dobrimi 60 leti uvedla Kranjska kmetijska družba. Sedaj uvajajo k nam nove vrste holandskega in danskega krompirja, ki pa že po dveh, treh letih opešajo, ker za naše apeninasta tla niso. Po tej vojni bomo morali misliti na obnovo krompirja, to se pravi da bomo morali krompir — sejati in presajati. To so resne zadeve in kdor se hoče tukaj smejeti, se bo smejal le malo časa!

Izmed razhudnikov je PARADIŽNIK

tisti, od katerega uživamo plodove. Ta lepi rdeči sad se je dolgo zdel ljudem sumljiv in v Alabami, tam, kjer je največ paradiznikovih nasadov, so postavili Amerikanci spomenik možu, ki si je upal pred dobrimi 70 leti prvi uživati — paradiznike. Paradizniki so torej v Evropi zelo mlad sad, toda dandanes ga je povsod dovolj. Na Goriškem moremo saditi paradiznika že v začetku maja in sedaj so že zreli. O paradizniku še eno: sejte ga, čimprej ga morete, tudi februarja meseca in potem mlade rastlinice presajajte. Samo paradiznikov ne smete prijemat z rokami, v katerih ste imeli tobak. Čprav sta razhudnika tobak in paradiznik brata, se med seboj sovražita. Toda ako vam fižol, sadno drevje, cvetlice in še kake druge rastline more listne uši, nasadite vmes paradiznikove sadike in te žuželke bodo izginile. — Ir.

Suhe veje

Da ne bo nobenih nespornostov in napačnih predstav, moramo še enkrat povdariti: na Goriškem sta samo dva slovenska tabora: na eni strani smo mi, to je naša narodna straža domobrancev, je ogromna večina slovenskega ljudstva, ki mu sicer marsikje ni dano izražati pravilno svojega čustva, in je naš »Goriški list« kot edino slovensko glasilo na Goriškem, na nasprotni strani pa so komunistični tolovaji, ki so zapustili Slovenstvo in se zdaj družijo s savojskimi dezertjerji in kalmiškimi ubežniki. Med tema dvema taboroma je sedaj borba, vmes ni prav ničesar. Tistih par goriških Slovencev, ki bi radi predstavljali »srednjo linijo« ne pomenja prav nič, ne politično, ne kulturno, ker dosedaj niso še prav nič naredili, kvečjemu s svojimi intimnimi zvezami s komunističnimi razbojniki škodovali Slovenstvu na Goriškem.

»Goriški list« se bo vedno boril proti tolovajstvu in sicer tako dolgo, dokler ne bo uničeno, toda zaenkrat ni vredno, da bi svoj dragoceni prostor preveč uporabljal za borbo proti »srednji liniji«. Mi te linije ne poznamo, je ne priznamo, dasi vemo, kdo so ti gospodje »sredinci«. Zaenkrat naj še kar tvorijo svoje kavarniško omizje, naj igrajo šah (in ako se jih zbere nekaj več) tudi briškolo. Za slovenski narod so goriški »sredinci« suhe veje, ki bodo z našega zdravega drevesa odpadle ali same od sebe ali pa jih bomo mi, aktivni Slovenci na Goriškem, še ob pravem času odžagali. To smo napisali predvsem na naslov tistih naših prijateljev, ki nam pišejo, naj bomo bolj »obzirni« do »srednje linije«!

»Goriški list«.

† Pokojnemu Albertu Štruklju v spomin

Prvi tolminski junak, ki je daroval svoje mlado, komaj 23-letno življenje, je naš Albert Štrukelj iz Kanalskega Loma. Ko so mu partizani ubili edino sestro, je prišel med prvimi k straži na Soči, odločen, da se bori s slovenskimi fanti kot slovenski vojak proti tistim, ki so prodali svojo vero in narodnost in se vdinjali za hlapce k komunizmu. Hraber borec je bil naš Albert. Ni se bal iti v borbe in zasede. Toda 4. junija je s petimi tovariši naletel nad vasjo Zalaz-Zabče na močno partizansko skupino, a si je v borbi zlomil nogo in se ni mogel rešiti. Pet dni so ga partizani brez hrane vlačili sem in tja, mu zlomili obe roki ter razbi-

li čeljusti, nato so ga umorili. Tako so komunisti s svojim junaškim dejanjem končali življenje mlademu in idealnemu borecu.

Albert iz udarnega voda je padel, mi tolminski domobranci pa vemo, da je bila njegova cvetoča mladost žrtvovana za domovino, da je njegovo junaško srce izkravalo za življenje te svete slovenske zemlje, da je njegova nesem onemela zato, da bo slovenska beseda v nas večno živela, da so se zaprle njegove oči zato, da bodo drugi spreledali.

Mati, sedemdesetletna starica, ki je ostala sama s svojo bolečino in s svojo sivo starostjo, saj si v istem letu izgubila svoja edina otroka sina in hčer, ne žaluj! Tvoj Albert živi, povečan in bo vedno živ, živel v spominu nas domobrancev, živel zapisan v zlati knjigi tistih, ki so dali življenje za svojo domovino. Na grob tvojega Alberta bodo slovenska dekleta sadila slovenske nageljne, ki ne bodo nikdar usahnili in bodo cveteli še dolgo potem, ko bo s slovenske zemlje izbrisana sled komunizma.

Dne 24. julija bo v tolminski župnijski cerkvi maša zadušnica za pokojnim Albertom. Pridite vsi, da s tem pokazete kako cenite žrtve slovenskih vojakov.

DOPISI

LOG PRI-PREDILU

Dne 2. julija, na praznik Marijinega obiskovanja, smo imeli v Logu zelo lepo in ganljivo slovesnost, slovesno blagoslovitev kipa sv. Barbare. Za to slovesnost so se Ločani zelo lepo pripravili. Prav lepo so okrasili cerkev sv. Štefana, ki je bila prejšnje leto na novo pokrita in preslikana, a zdaj jo bo krasil tudi novi lepi kip sv. Barbare, za kar gre zasluga preč. g. župniku Hladu ki je v razmeroma kratkem času toliko storil za obnovo hiše božje. Za ta slovesni dan je prišel med nas tudi preč. g. dekan iz Bovca. Vso slovesnost je povzdignilo krasno petje Loškega cerkvenega zbora pod vodstvom ge. Černuta. Gospa organistinja in pevci so se zares potrudili za ta lepi dan, ki ostane vsem v spominu. Doli z glavnega oltarja pa je ljubeče zrla sv. Barbara zavetnica naših rudarjev, kateri morajo dan za dnem v smrtni nevarnosti.

Na ta dan smo se spomnili tudi onih mož in rudarjev iz Strune ki so še pred letom dni tudi še služili kruh svojim družinam, a so bili na naglo iztrgani od svojih dragih.

Abesinija odpovedala pogodbo z Anglijo

Carigrad, 21. jul. V Kairu se živahno bavijo z abesinsko-britansko pogodbo, ki jo je neguš odpovedal. Poučeni krogi mislijo, da so pripravili Haila Selasija k temu koraku Američani, ki so poslali v Abesinijo že več gospodarskih komisij in ki se zelo zanimajo za razvoj dežele. Ameriški gospodarski strokovnjaki so ba je obljubili negušu večjo podporo Zedinjenih držav, ako se bo otrsela pred dvema leti sprejetega britanskega varuštva.

Tudi na vzhodni strani Rdečega morja se nadaljuje tekma med Angleži in Američani, Američanom je uspelo pridobiti Ibn Sauda za koncesije na petrolejskih poljih. Angleži so na to odgovorili z ukinitvijo oziroma omejitvijo angleških finančnih kreditov Saudovi vladi. Pogajanja med Angleži in Ibn Saudom še niso zaključena.

KULTURNI OBZORNIK

Nadaljujemo s poročili o novih slovenskih knjigah, ki so izšle v Ljubljani in ki smo jih prejeli v oceno.

Med dospelimi tremi knjigami te založbe pa je nedvomno najlepši a najbolj pretresljiv roman J. K. Heera »Berninski kralj«. Ta roman se dogaja sredi malega narodiča Retoromanov v Švici v podnožju in na pobočju same močne Bernine, nekako v začetku prejšnjega stoletja, proti koncu francoskih vojn, tedaj, ko je bil St. Moritz še uboga neznana vas in je v povesti tudi že naznačen začetek razvoja tega slovitega sedanjega svetovnega letovišča. Pretrše te globoka, etično vzvišena ljubezen med či-

sto, vrlo in zvesto Cilgijo ter njenim izbrancem, berminkim kraljem in slovitem lovcom Markom Palgramom, ljubezen, ki ni izpolnjena zaradi usodnega trenutnega prestopka Marka Palgrama, prestopka, ki se pozneje maščuje celo nad njegovo hčerjo, ki tudi ne more utešiti svoje prve in zadnje ljubezni. Krasni so opisi lovov, planin, zlasti pa značajev ljudi. S to povestjo stopa najbrže v slovenski knjigi prvič pred slovenske čitatele tako malo znani narod Retoromanov ali Ladinov — daljnih sorodnikov nam sosednjih Furlanov.

V založbi »Svet«, ki je tudi last konzorcija »Slovenca« kakor »Slovenčeva knjižnica«, je

izšla sijajna knjiga Friderika von Gagerna »Mejaši«. Vrednost slovenskega prevoda te knjige je večja, kakor nemškega izvornika. Zakaj prevajalec dr. Jože Glonar, ki je knjižničar vseučiliške knjižnice v Ljubljani, je na šestih, sedmih straneh opisal tudi kulturno in misijonsko delo drugega Friderika, namreč Friderika Barage, ki je bil pra tako dolenski graščak, kakor Friderik von Gagern. Avtor knjige »Mejaši« je namreč doma iz gradu Mokrice na Dolenskem, sam pa s ponosom trdi o sebi, da izvira njegov rod od Polabskih Slovanov in otoku Rujani, sedanjem Rügen, v Vzhodnem morju. Dva njegova velika romana sta izšla tudi v slovenskem prevodu, namreč »Ljudstvo« in »Cesta«. Knjiga »Mejaši« ni noben roman in

tudi nobena indijanarica, pač pa zelo obširen opis o propasti indijanskih narodov Sev. Amerike, na sedanjem ozemlju Zedinjenih držav in opis borb novih naseljencev, evropskih »Mejašev«, za novo zemljo. Iz teh borb pred enim in dvema stoletjema je zrasla sedanja Amerika, ki ne vrača Evropi to, kar je Evropa njej posodila, namreč kulture in civilizacije. Knjiga »Mejaši« bo zanimala lehernega, ki je v mladosti uarda kdaj bral knjige »Indijancih in hoče sedaj zvedeti zgodovinsko resnico o propasti »rdečega plemena« v Ameriki.

Nad prevodom dr. Jože Glonarja, pa se bo marsikdo zamislil. Filolog sploh ne bi smel prevajati takih knjig v slovensčino, temveč kvečjemu rojen pisatelj ali pa časnikar.

Knjige niso zato tu, da bi v njih filologi izrabljali svoje virtuoznosti v njih. Knjiga naj bo umljiva, ne pa da bi bila predmet študija slušateljem slavističnega seminarja ali obiskovalcev vseučiliške knjižnice.

Izraz »klečanja« uporablja dr. Joža očividno za navadno barako. V Pleteršniku pa beremo, da je »klečanja globoka in vlažna, mrzla klet, kakršne pa najbrže naseljenci v Ameriki pred 150 leti niso imeli. Kljub temu da se je dr. Jože Glonar igral s filološkimi poskusi, vseeno knjigo priporočamo, zlasti zaradi bogate vsebine in številnih ilustracij. Čez nerazumljive Glonarjeve izraze pa naj goriški Slovenci mirno gredejo.

O knjigi dr. ing. Antona Kuhelja »Mehanika« pa priobčimo oceno prihodnjic. C.K.

VESTI IZ GORICE IN DEŽELE

GOSPODARSTVO NA GORIŠKEM

Najvažnejši vir iz katerega črpa slovenski človek sredstva za življenje — je po veliki večini pri nas — poljedelstvo. Na Primorskem igra glavno vlogo vinogradništvo in sadjereja ter živinoreja. Vinarstvo in sadjereja je pri nas na visoki stopinji, v hribih pa živinoreja. Sicer pa živinoreja pri nas nima takega slovesa kot n. pr. na Gorenjskem, vzroki so razni. Glavni pa je ta, da naša zemlja na Primorskem pridelava premo prehrane za živinorejo. Naprimer reja ovac je bila svoje dni neprimerno bolj razširjena kot danes in to posebno po kraških in planinskih tleh. Taka živinoreja je bila za kmeta precej dobičkanosna. Bili so gospodarji ki so bili lastniki

do 200 glav ovac. Vlaški pastirji ki so igrali tako nenavadno vlogo med slovanskimi plemeni na Balkanu so gonili svoje črede tudi v naše kraje in nekatere vasi po tržaški okolici, po Istri in zlasti po Čičariji, so pač naselbine omenjenih potujočih pastirjev. Na Krasu so redili že v davni dobi, močno pasmo konj. Kraške konje so cenili radi njihove vstrajnosti in trpežnosti in baš te živali ko še ni bilo tako dobrih prometnih zvez so oskrbovale precej živahen promet med primorskimi in severnejšimi kraji, to so bili takoiimenovani tovorni konji.

Seve našim dedom kmetijstvo s strokami, ki so tesno združeni z njim, niso nudili

zadostnih sredstev za življenje, in ker so bile slovenske dežele po svoji naravi in legi pripravne tudi za druge posle, od katerih se je dalo kaj prislužiti, zato so se Slovenci že zgodaj lotili tudi obrti, trgovine in industrije. Razne obrti so pri nas svojčas precej cvetela, zlasti pa v goriški okolici mizarstvo v Solkanu, čevljarstvo v Mirnu pri Gorici, žebjarstvo v Lokovcu in Čepovanu itd. Razumljivo je, da je naša Goriška dežela predvsem — poljedelska — a v bližnji bodočnosti dana nam bo možnost, novega blagosnega delovanja na raznih poljih, zlasti pa v obrti in industriji, ki je pri nas šele takorekoč v povojih.

Naš živilski trg

Zdaj sem pa zopet v škripčih. Toliko je sadja, da niti ne vem, za kaj naj se odločim. Najbolj me vabijo rožnate breskve, ki se kar smehljajo kot rdečelični otročiči. Hruške so precej okusne, predvsem one male, nekoliko temne. Mehke so in polne sladke vode. Jabolka pa so izvrstna za kompot in zvitke, ker so kisle. Nikdar pa jih ne pozabim razdeliti med družino po večerji. Jabolka namreč očistijo zobe, posebna trda in kislina in tudi očvrstijo zobne dlesni. Včasih, kdaj imam srečo, kupim par kg marelic. So še nekoliko trde, a vseeno okusne. Brez smokev pa sploh ne zapustim trga. Zdaj je čas, da mislimo tudi na zimo in sušimo in vlagamo razne vrste sadja. Nekatere še ne vedo, da so jako primerne za zimo kuhane in vložene bučke, pripravljene s sladkorjem, ki jim da okus marmelade. Seveda morajo biti mehke in sveže.

Zelenjavo vedno menjavam, dokler je še čas. Solate še nisem pozabila. V teh vročih dneh moram imeti na mizi vedno kaj hladilnega in osvežujočega. Tudi kompote serviram ohlajene. Za kosilo pripravim večkrat okusne juhe iz zelenjave, ki jo dobim na trgu prav poceni. Zdaj, ko lahko kupim jajca, si preskrbim tudi zelenjavo za tako zvano »fritaljo«. Jajce ubijem in vmešam vanj fino sesekljani rman, srčno zelje, maderjalico in zlijem na razbeljeno mast. Včasih sem narezala vmes tudi doma prekajeno šunko, danes se pa zadovoljim s samim zelenjem. Zdaj, ko bo dovolj paradižnikov, bom serviral včasih za večerjo jajca s paradižniki, poleg pa cvrt nov krompir in salato iz kumar. Gobe sem že večkrat pripravila za obed, nekaj pa sem jih že posušila. Najlepše se posuše na prepihu v senci. Narežem jih na lepe rezine in jih natakem na drobceno nit, ki jo razpnem med oboje senčnega okna. Pozimi, ko bom v zadregi kaj naj kuham, bom nastresla na mast par peščic suhih gob, jih pražila in pripravila rižoto ali pa testenine. Zelo okusna je juha gobja, s krompirjem in različnimi dišavami. Za nakup novega krompirja moram pa vedno nekoliko čakati in daljšati rep nemirni vrsti. Na trg pa po hitim zadnje čase vedno v zgodnjih urah, drugače me lahko preseneči alarm in opoldan bi morala servirati le tople ali pa mrzle krožnike, kakor bi pač želeli moji gosti.

Nekaj o drobižu

Saj ga že skoraj ni več, boš te dejali, pa hoče o njem govoriti. Prav res, nič več žvenkeče v naših denarnicah in naše uho se je že skoraj odvadilo polnega zvonjenja srebra in niklja. Namesto lepih novčičev, pa se mečkajo zdaj v naših žepih okrogli in oglati odrezki mehkejšega in tršega papirja. Prvič smo kar začudeno pogledali, ko smo dobili v trafiki nazaj »najnovejši« denar. Malo smo ugovarjali, a ugovor ni zalegel. Spravili smo čudni novci v denarnico in ga prinesli v najkrajšem času znova nazaj. Tako smo se povrnili k nekaki zamenjavi, kot so jo poznali naši predniki. S takimi novčiči pa gremo lahko tudi v druge prodajalne in ne le v tiste, kjer smo jih dobili. Vendar pa ni prijetno brskati po žepih za takim rlačilnim sredstvom. Prav rado se potuhna in hočeš nočeš moraš znova menjati papirnat denar. Največje preglavice je povzročalo pomanjkanje drobiža predvsem branjevkam in kupovalkam na trgu, pa tudi trafikam. V prvih dneh so nam vračali znamke, a kmalu so pošle tudi te. Toda bistra glava si je umislila novo plačilno sredstvo in stem rešila neljubi položaj. Malo so prikrajšani tudi otroci. Poprej so se lahko igrali z denarjem in ga metali v zrak. S to igro so si prislužili sladolep, marsikdaj pa se je nabralo drobiža tudi za kinopredstavo. Pri takih igrah so seveda besedili kot kvartopirci in padla je marsikatera kletvica. Pa so tudi otroci znali razvozlati gordijski voz. Povrnili so se k »frnikolanju«. Tega seveda ne igrajo z Bog ve kakšnim užitkom, kajti denar je le denar. Z njim si kupiš marsikaj, kroglice pa so le za trenutno preganjanje dolgega časa. Z enega drobiža smo prišli v kramljanju na drug drobiž, ki nam dela še večje preglavice kot prvi. Ko bi se le dal tudi problem tega drobiža rešiti na ta način kot problem prvega, pa bi bila marsikatera mati rešena skrbi in razočaranj.

Rada.

GORIŠKA OBLASTVA

opozarjajo občinstvo, da so sovražni letalci zmečali na zemljo vrečice, napolnjene z vato. Vsi, ki so se vrečic dotaknili, so dobili ob dotiku poškodbe. Vrečice so napolnjene z eksplozivno snovjo.

Razglas

Z delno spremembo 4. čl. odloka z dne 28.6.1944. št. 19 o obveznosti dokumentov za ugotovitev cen blaga; in 3. čl. okrožnice z dne 28.6.1944. št. 23 SE-5; je zadnji rok za izročitev inventarja (na dveh kopijah) na županski urad odločen od 20. julija do 30. julija 1944. S tem se ne spremeni odredba 3. čl. odloka št. 19, na podlagi katere se mora inventar nanašati na stanje blaga v zalogi ali na poti opolnoči 15. julija 1944.

ZUPAN: Coronini.

Kdor brani, zagovarja, hvale, moralno ali gmotno podpira zločinca, je sokriv vseh njegovih zločinov in tako tudi sam zločinca.

PROSLAVA MARIJE KARMELSKE NA KOSTANJEVICI

V nedeljo 16. t. m. je bila na Kostanjevici slovesna cerkvena proslava Marije Karmelske.

Ljudsko gibanje v Gorici

Goriški magistrat javlja:

Rojeni so:

Andrej Gabrijelčič, Pavel Lollai, Marin Forcisi, Zmaga Bregant, Loredana Lovisini, Loredana Sfiligoj, Fortunat Polenčič, Milan Makoši, Alojzija Marega, Ivan Pavel Ballaben, Ana Marija Brešan, Roža Marija Deciano, Adolfini Irovec, Klavdij Kumar, Pavel Boškin, Dušan Stopar, Ana Marija Jerkič.

Umrlji so:

Narcis Marki, 74 let, upokojenec; Eliza Tarlao, 62 let, zasebnica; Angela Illicher, roj. Jug, 62 let, gospodinja; Marija Stor vd. Pikič, 77 let, gospodinja; Peter Murovec, 8 let, šolar; Alojzij Affinita, 37 let, uradnik.

Oklici:

Aldo Cacavale, prodajalec - Olga Tavan; Plinij Polentes, delavec - Jožefa Montanari.

Poroke:

Jožef Dellabrida, delavec - Alojzija Markič; Dr. Franc Sbrozija, kirurg - Ana Bastiani; Nazaren Cimino, mehanik - Marija Podberšič; Mihael Culot, tehn. risar - Marcela Fabris, uradnica; Jožef Melandri, uradnik - Miranda Silli; David Dereani-Michelini, uradnik - Alma Marija; Jacint Calligaris, slikar - Ana Boemo; Guerrino Pecile, šofer - Cvetka Nanut; Adrijan Tovo, uradnik - Valerija Stegovec; Rinald Visintin, klepar - Mafalda Lovisini.

Otroci oživljajo Slovenstvo Gorice

Narod, ki skrbi za svojo bodočnost, ne zanemari svojega kulturnega življenja niti v času vojne. Zato je dolžnost vsakega poedinca, da dela po svojih možnostih za kulturni napredek svojega naroda in s tem seveda za napredek vsega človeštva. Znanstveniki, čeprav mnogi v službi vojne, še vedno žive v svojem svetu in sad njih duševnega in fizičnega dela so vedno nove iznajdbe bodisi praktične, ali pa strogo znanstvene. Ne počivajo pa niti one kulturne panoge, ki skrbijo za naše duševno razvedrilo. Zato skrbi predvsem mladina.

Tudi slovenska mladina ne počiva, zlasti ne goriška. Zdaj, ko se je sprostila vezi svojega duha in ko sme dati duška došlej zatirani besedi, noče več životariti. Živeti hoče! Uporabiti hoče vso doslej zadrževano energijo slovenstva in ji pripraviti pot med preprosto in izobraženo ljudstvo z živo besedo. Tiho, pa vendar skrbno in pridno se pripravlja za razne prireditve. Slovenski goriški odri, ki so kar predolgo počivali, prebujajo otroški glasovi v čisti materinščini, ki kar žubore kot studenčnica izpod žive skale. Prebuja jih njih pesem, ki se je morala doslej izgubljati med gozdnim zelenjem ali na polju med klepanjem kose in petjem škranjčka in pesmijo vetra. Zdaj pa odmeva med kulisami odra in si išče poti prav do duše gledalca. Oder je ognjišče slovenstva, ki ga je znova zanetila naša mladina in ki ga bo skrbno čuvala. Tu na odru hoče pokazati, da je tudi v letih molka skrbela za svojo duševno hrano, ki ni prihajala s tujčevih polj, pač pa s polj, ki ji groze s smrtjo. Pokazati jim hoče, da ima prav, da je njena misel zdrava, da njeno delo ni sebično. In njeni nastopi nam o tem dovolj jasno pričajo. Naši mladini želimo pri tem veliko uspeha, da njeno mlada dela kot bratje, ki vzbrsti v zgodnji pomladi in ki obeta dober in obilen sad. Kajti narod, ki ima na kulturnem polju delavce polne moči in vere v bodočnost, ne more umreti.

Rada.

Žena in eleganca

Želja vsakega dekleta in vsake žene je biti elegantna. Toda kako, ko je pa vse tako drago, bo vzdihnila marsikatera. Pa ni tako. Le malo bolj natančno pogledjmo okrog sebe ob nedeljah, ko se izprehajamo po promenadi. Koliko je žensk, ki imajo na sebi najdragocenejša oblačila in najdražji nakit, pa kljub temu niso elegantne. Nasprotno pa vidimo dekleta in žene, ki imajo svoje obleke iz cenejšega blaga, malo ali nič nakita, pa so elegantne. Zakaj? Ker imajo okus; ker vedo kakšne barve jim pristojajo, kakšen kraj je primeren njihov postavi in ker znajo nositi nakit.

Dama, ki hoče biti elegantna, si nikdar ne kupi oblačil kričečih barv. Njene najljubše barve so mirne, tihe, kraj je preprost. Ne ljubi pentelj in vsemogočih žepov in nabirkov na životku in v pasu. Njene popoldanske in dopoldanske obleke so brez vezanja, brez trakov, in korald. Le na večernih oblekah vidimo malo vezanja, a le na temnih, nikdar pa ne na svetlih. Na-

kit nosi le pri večernih oblekah.

Najbolj pa pazi na malenkosti, ki jih nosi poleg obleke in ki dajo osebi šele pravi izraz. To so torbice, rokavice in čevlje. Vedno nosi torbice in rokavice takih barv, ki se ujema z barvo obleke. K praznični obleki ne nosi nikdar lahkih cokelj, pač pa fine čevlje. Nogavice ji ne delajo preglavic, ker ve, da trpežnih ne dobi niti za visoko ceno, se jim je kratkomalo odpovedala. Hodila je po soncu, da ji je koža zarjavela in nogavic niti ne pogreša. Poleg tega pa to eleganco prav nič ne vadile hoditi brez nogavic, da nas moti, če vidimo katero, ki jih še nosi. Takoj se zbudi v nas občutek mraza in zime.

Do lepote pri pomočkov pa je silno nezaupna. Njen obraz je čist, brez šminke in pudra. Neguje ga zvečer, podnevi pa hodi po svojih opravkih brez maske. Ve, da lepota koži le škodujejo, da poglobijo gube in ji dajo videz starosti.

Rada.

Tudi v Gorici in okolici zbirajo celo nekateri izobraženci in izobraženke prispevke za partizane. Pri tem se poslužujejo groženj. Naj pazijo, kaj delajo, dokler je čas. Ko bo mera njihovega podpiranja grobokopov slovenskega naroda polna, ne bo časa, da bi se zagovarjali s svojo nedolžnostjo, češ, da niso nikogar ne ubili, ne okradli in ne izdali itd. Naj vedo, da vse pametno ljudstvo s studom gleda na njih početje in le težko zadržuje svojo pravično jezo.

V hišo svetlobo in sonce!

Če greš v opoldanskih urah po mestu vidiš, da so okna zastarta z žaluzijami, oboknicami, zastori. Zdi se, kakor da se prebivalci boje sonca kot svojega sovražnika.

Isti ljudje, ki v meglenih, deževnih, dneih hrepenijo po soncu, zapirajo svoj dom pred njim kakor pred najhujšim sovražnikom.

Po večini se zapira gospodinja pred soncem iz praktičnih nagibov. Iz varčnosti. Zastori in prevlake pohištva, preproge in pogrinjala morajo še leta in leta opravljati svojo službo, ker ni denarja za nabavo novih. Zato jih je treba varovati. In praktično misleča gospodinja stori to najbolje tako, da ne pusti sonca v svoje stanovanje, ker sonce škoduje tkanini in njenim barvam.

Ali pa si, draga, skrbna gospodinja, kdaj pomislila, da ta žgoča svetloba sonca neizmerno koristi tvojemu domu? Ali ni pozimi obiskala ta ali ona bolezen tvoje rodbine? Ali se niso zagnezdile na stene, na pohištvo in vso stanovanjsko opremo nalezljive, bolezenske snovi, ki jih ne moreš odstraniti, tudi če še tako temeljito pospravljaš in čistiš?

Sonce s svojo toploto in s svojimi predirljivimi žarki bo vse te snovi odstranilo in pokončalo. Desinficira stanovanje zanesljivo in brez stroškov. Le pusti ga v svoj dom, raj pronikne v vsak kot! Vso škodo, ki jo naredi na stanovanjski opremi, ti tisočkrat povrne s tem, da uniči bolezenske kali in napravi tvoje stanovanje zdravo. Gospodinja, pusti naj se presoneči tvoje stanovanje!

Vesti iz Trsta in okolice

Socialna pomoč Narodnih straž

Dosedanjemu širokemu programu je vodstvo Narodnih straž dodalo novo poglavje: s sodelovanjem goriškega in tržaškega pomožnega odbora ter nekaterih drugih dobrodelnih ustanov in posameznikov je ustanovila nov oddelek, ki nosi naslov Socialna pomoč.

Novi oddelek je odprl poveljnik Narodnih straž, gospod polkovnik T. Kokalj dne 18. t. m. Svojo poslovalnico ima v Trstu, Via del Monte Cengio 5, v Gorici pa Via Morelli 25-I.

Pisarna Socialne pomoči tako v Trstu, kot v Gorici vrši posredovanje za preseljenje, izseljenje, vojne ujetnike, internirance, begunce itd. V primerih resnične bede nudi Slovincem tudi denarno pomoč, v kolikor bodo njena skromna sredstva za to zadoščala. Tajniki pisarn v Trstu in Gorici sprejemajo vsak dan od 8 do 12 ure prošnje za posredovanje in vsaktero potrebno pomoč. Kolikor bo le v njihovih močeh, bodo Narodne straže s svojo Socialno pomočjo skušale celiti najbednejšim najtežje rane, ki jih zadaja sedanja kruta vojna.

PROSTA PROIZVODNJA SOLI

Tržaška občina razglasa, da je v smislu odredbe finančnega ministra proizvodnja soli prosta, če je omejena za namene prehrane in za potrebe proizvodnje družine. Proizvodnja ni podvržena nobenim davkom. Za industrijsko proizvodnjo je potrebno dovoljenje glavnega ravnateljstva državnih monopolov. Pojasnila dobijo prizadeti pri občinskem uradu v ulici Cavaña št. 18.

TRŽNE CENE:

Po sporočilu tržaškega prehranjevalnega ravnateljstva so veljavne na tržaškem trgu do nadaljnjega sledeče cene: česen v prodaji na debelo 5.20, v nadrobni prodaji 6.40, korenje z zelenjem 4 oz. 5; korenje brez zelenja 5 oz. 6.20; zelje 5 oz. 6.20; boljše vrste 5.35 oz. 7; kumare 4.50 oz. 5.50; solata (cikorija) 5.80 oz. 7.20; sveža čebula 5.20 oz. 6.40; stročji fižol 8.80 oz. 10.80, 10.90 oz. 13.40, najslabše vrste 5 oz. 6.20. Uvožena solata 6 oz. 6.20; domača solata 8.40 oz. 10; melancane 8.10 oz. 10; krompir 5 oz. 6.20; paradižnik 8.60 oz. 10.60, rdeči radič I. vr-

ste 10 do 12, druge vrste 6 do 7.20; buče I. vrste (cukete) 5 oz. 6.20, II. vrste 4 oz. 5; češnje I. vrste 8.30 oz. 10.40; uvožene češnje 9 oz. 11.20; jabolka I. vrste 8.30 do 10.40; slabše vrste 8.50 do 7. Smokve boljše vrste 11.20 do 13.80, slabše vrste 8.30 do 10.40. Hruške boljše vrste 8.30 do 10.40, slabše vrste 5.80 do 7. Breskve (Istrske) boljše vrste 9.30 do 11.40, slabše vrste 7 do 8.60. Breskve iz tržiškega področja 10.20 do 12.60, veronske breskve 12.50 do 15; marelice 10.90 oz. 13.40.

SMRTNA KOSA

V Trstu so umrli 35-letni Rudolf Gnezda, 68-letni Jožef Petejan, 61-letna Remigija Rusin-Petejan, 64-letna Rozalija Renčelj-Zuljevič, 41-letna Alojzija Macarol-Bačar, 23-letna Libera Šalamun, 43-letna Franciška Krečič-Šalamun, 48-letna Pavla Jurjevič-Gorjup, 61-letna Franciška Žilič, 47-letni Evgen Pregarec, 74-letna Roza Jurišević-Neffat, 78-letni Franc Pregorovič, 65-letni Jernej Terčin, 56-letni Andrej Starc, 61-letna Angela Šalič, 87-letni Ivan Danek in 85-letna Marija Žgur-Andlovec.

POROKE

Poročili so se med drugimi v Trstu delavec Marcelj Srpič in gospodinja Jožefina Badovi, mizar Rudolf Mahnič in šivilja Elizabeta Renko, uradnik Angel Perlin in šivilja Marcela Klobasa, uradnik Renato Peršič in učiteljica Ivanka Sudič.

„Goriški list“ v vsako našo družino

NEZGODE

35-letna kmetica Albina Bernet iz Rojnika je padla s češnje in si poškodovala glavo. Prepeljali so jo v tržaško bolnišnico, kjer se zdravi tudi 45-letna Štefanija Feo, ki se zdravi na želodcu zaradi zaužitega pokvarjenega mesa, 70-letna Jožefina Vidic iz Milanske ulice 4, ki si je pri padcu zlomila levo nogo, in 23-letna Marija Pironio, ki je med prepikom z nekim moškim v predornem zaklonišču v ulici Pondaress dobila bunke po nosu in obrazu.

Kmetijstvo

Bolezni pri govedu

Pod vzgojnimi boleznimi razumemo vse tiste motnje, ki škodujejo ali pa ovirajo vzrejo podmladka domačih živali. Razlikujemo motnje, ki ovirajo normalno oplajanje živine, dalje motnje, ki povzročajo zamiranje zametka v materinem telesu, in končno motnje, ki uničujejo ter slabijo podmladek živine v njihovi rani mladosti.

V naših krajih ni tako redko in dokaj poznano kužno zvržavanje krav. Dogajajo se primeri, da posamezni lastniki po celo leto ne vidijo telčka v svojem hlevu. Poleg pomanjkanja podmladka trpi lastnik občutno škodo zaradi zmanjšanja količine mleka. Kužno zvržavanje se navadno zanese v hlev z nakupom breje, okužene krave, ki ob zvrženju ali pa ob porodu izloči s plodno vodo in posteljico ogromno množino klic kužnega zvržavanja. Klice se razširijo po vsej bližnji in daljni okolici. Kužne klice dosežejo v organizem doslej zdrave živali navadno s hrano, bolezenske motnje pa nastopijo navadno šele s trenutkom, ko se prične razvijati novo življenje v maternici. Klice se naselijo v razvijajoči se posteljici ter s svojim rastom zrahljajo spoj med zametkom in maternico, zaradi česar pride do zvrženja. Če pa kužne klice niso uničile zametka že v materinem telesu, tedaj pride na svet slaboten novorojenček, ki kmalu pogine.

Če se je kužno zvržavanje že vgnezdilo v hlevu, ga je precej težko iztrebiti. Bolje in uspešneje je preprečevati vnašanje kuživa, kar se doseže tako, da se novodošle živali nastanijo v posebnem hlevu ločeno od domače živine, kjer naj ostanejo tako dolgo, dokler se ne ugotovi s pomočjo preiskave krvi, da je žival brez klic kužnega zvržavanja. Druga zaščitna mera pa je poseben porodniški oddelek, brez katerega naj bi ne bil noben večji hlev. Porodniški oddelek mora biti strogo ločen od ostalega hleva in tako uren, da ga je lahko temeljito očistiti in razkužiti. Tako je mogoče doseči, da bolne krave ne okužijo zdravih. Živali-porodnice naj ostanejo v tem oddelku tako dolgo, dokler traja izcedek iz spolovil.

Pri teletih pride v poštev še večje število različnih vrst bakterij. Najpogostejše in najpomembnejše obolenje te-

let je driska, povzročena po kolibacilih. Kolibacili so sicer normalni stanovalci črev, toda včasih postanejo zlobitni in povzročajo pravo stajsko epidemijo. Prvi bolezenski znaki, kot so: utrujenost, pomanjkanje teka, povišana telesna vročina, se javljajo že prvi dan po porodu. Tem znakom se kmalu pridruži kolika ter smrdljiva in huda driska. Če teleta ne podležejo driski, zelo shujšajo in poginejo navadno od izčrpanosti. Bolezen se da preprečiti na približno isti način kakor že pri prej navedeni boleznii.

Kolibacilozi je zelo podoben paratifus, pri katerem se pojavlja večkrat tudi oteklina sklepov. Z razliko od kolibaciloze se pojavlja paratifus nekoliko kasneje, in sicer v razdobju drugega do četrtega tedna.

Med na pol odrastlimi teleti včasih hudo razsaja difterija ali davica, ki pa nima nič skupnega z davico otrok. Okuženje nastane po onečiščeni hrani. Nekaj dni po okužbi se prične teka močno sliniti, preneha jesti in na obeh straneh lica se pojavi precej trda in boleča oteklina. Na otečenem jeziku nastanejo hrapave naslade, katere je mogoče opaziti tudi na licih in na nebu.

Odgovorni urednik: Dr. Milan Komar - Gorica

vedno zanimiva

ADRIA
ILLUSTRIERTE
danes nova številka!

Na srebrni obli

Jerzy Żulawski: 23

Po dolgem prizadevanju smo ga naposled obudili nazaj v življenje. Globoko, krčevito je vzdahnil — to je bil prvi znak, da se življenje vrača — nato pa se mu je spet uilila kri iz ust... Ko je končno odprl oči, je z veliko muko zajel sapo in se zmedeno zastrmel v nas, ne da bi se zavedel, kaj se z njim dogaja. Nato je presunljivo zakričal, iztegnil roke, kakor bi hotel nekaj pehnuti od sebe, in znova omedlel.

Zbudili smo ga še enkrat, toda zavedel se ni: jela ga je tresti mrzlica, ki utegne biti napoved daljše bolezni. Skrbno smo položili bolnika na mrežnico in nadaljevali pot. Na fantastične skale ali skrivnostno mesto ni nihče več pomislil. Strašni dogodek nas je globoko presunil in nas napolnil s še silnejšim hrepenenjem, da bi se kar močito hitro izkopal iz te pekelske pokrajine.

Po kakih dvajsetih urah smo prišli do pobočja Pica, kjer se nahajamo v tem trenutku. Tu ostanejo do jutra. Tomazevo stanje je še vedno groz-

no. Krvavitve je sicer prenehala, toda mrzlica še zmeraj narašča. Zdaj pa zdaj šine pokonci, kakor bi hotel nečemu ubežati, blede, trza se, kriči nerazumljive besede, med katerimi se čisto ponavlja ime bratov Remognerov. Po teh izbruhih se ponavadi pogreza v popolno izčrpanost. Takrat je mrtvaško bled, kakor da ni v njegovem telesu več niti kaplje krvi.

Vsi smo nemirni zaradi tega. Marta izgublja glavo od skrbi in obupa, pa se skuša obvladati, saj ve; da je njena pomoč bolniku potrebna. Midva jo tolaživa kolikor moreva in skušava skriti pred njo lastno zaskrbljenost.

Skrivnost je za tem strašnim dogodkom. Kaj je moglo njega, Tomaza, spraviti v tak preplah, da je kakor blazen zbežal? Maska se je razbila brez dvoma šele ob padcu. Žal mi je, da nisimo preiskali poti, ki jo je bil prehodil. Morda bi na ta način razgonetili skrivnost... Nekaj se je moralo zgoditi na tisti poti! Če kdo, bi se znal Tomaz s svojo priselnostjo obvladati, pa naj je bilo že vrag vedl kaj. In končno — kaj ga je moglo prestrašiti na tem mrtvem, praznem svetu?

Pod Picom, 148 ur po polnoči.

Naposled smo si nekoliko oddahnili: vse kaže, da se nam posreči ohraniti Tomaza pri življenju. Zdaj spi — znak, da je vrhunec bolezni že mimo. Govorimo šepetaje, da ga ne bi prebučili.

Bojimo se, da ne bi jeli psi bevska. Zdaj se ne sme vzdramiti, to bi bila njegova smrt. Zato ima ta ali oni neprestano pse pod očesom. Tistega, ki bi se oglašil, bi takoj vrhli iz voza. Toda k sreči so psi mirni. Selena, Tomazeva miljenka, sedi nepremično ob njegovi mrežnici kakor na straži in ne makne oči od svojega bolnega gospodarja. Prepričan sem, da ve, kako je z njim. V njenih očeh je toliko žalosti in nemira. Brž ko se kdo približa bolniku, podmolko zarenči, kakor bi hotela pokazati, da vse razume in ne pusti, da bi mu kdo delal krivico; nato pa pomiga z repom, češ, lepo je; da tako skrbite zanj, zdaj vem, da mu nočete nič zalega.

Na drugi strani mrežnice sedi Marta. Že domala sto ur samo molči. Usta odpre samo, kadar določamo, kdo naj bedi pri bolniku. Njena bolelji je tolika, da nisem videl podobne. Ne joče, ne toži; nasprotno, čisto mirna je, a v tem miru, v teh stisnjenih, suhih ustnih, v široko razprtih očeh je žalost, ki ti trga srce, če jo samo pogledaš. Na poseben način izkazuje spoštovanje njeni bolelji. Hotela bi jo potolažiti, vrniti ji upanje, pogum; pa nerodno opletava okoli nje in ne najdeva prave besede. Ona pa gleda na naju čudno brezbržno. Pomeniva ji le toliko, kolikor sva v pomoč njenemu Tomazu. Sicer pa naju zanjo ni.

Pred Picom pred jutrom tretjega dne.

Najvišji vrh Pica je zažarel v soncu. Tri, štiri ure še, pa bo dan tudi tu spodaj v doini. Vso noč je pred nami blestela stena orjaške gore, zdaj pa je ta stena otemnela pod začim vrhom.

Kakor Tri glave, tako nam tudi Pico zastavlja isto vprašanje. Odkod te gore? Morda je vendarle bila voda...

Peter je navzlic ledenemu mrazu stopil iz voza in prinesel kamen, ki ni izključeno, da ga je lizala voda. Ob sončnem vzhodu morda izvem kaj več.

Tomaz venomer spi — že trideseto uro. Zato smo malce svobodnejši, a jelo nas je skrbeti, kaj naj to spanje pomeni. Strah nas je ob pogledu na njegov mrtvaško blede obraz. Oči zaprte, lica upadla, koža žolta; skoraj prosjana, usta izžgana, brezkrvna. Leži negibno — rebra toliko da dviguje slabotno dihanje. Včasih mi je, ko da leži pred mano mrtič, ne živ človek. Da bi se vendar že zbudil!

Sveto pri Komnu

Počasi romajo novice z dežele v mesto. Tako moremo šele sedaj sporočiti, da imamo v Svetem pri Komnu novega g. kaplana, ki ga je g. nadškof poslal zato, da bi upravljal komenske podružnice, ki so preživele komensko tragedijo. Je to novomašnik g. Metlikovec Albert iz Sesljana. Ker so v Komnu dobrohotni »tovariši« požgali še tisto, kar so drugi pustili, bo g. novi kaplan stanoval v Svetem v senci Sv. Tilha. Sečani so zelo ponosni na to, da imajo svojega »gospoda«, kar so si že pred ono svetovno vojno želeli. Zato so č. g. Metlikovcu pripravili prelep sprejem. Cerkev je bila okrašena kot še nikoli. Sv. Tilh je gotovo z veseljem zrl na množico, ki je napolnila cerkev prvo nedeljo tega meseca, ko smo sprejeli novega g. kaplana. Zeleti je, da bi navdušenje, ki ga ljudje kažejo za č. g. Metlikovca, bilo res nekaj iskrenega in ne zgolj slepilo, dokler ne zaveje drugačen veter. Vso hvalo smo dolžni č. g. Zaletelu, dosedanjemu župnemu upravitelju, ki je novega g. kaplana uvedel in predstavil; prav tako drugim gg., ki so upravljali do sedaj komenske podružnice: g. Posarelli Štefanu in g. Oblaku.

Marta molči in se ne gace od postelje niti za hip. Izmučena, ugnana spi kar sede. Spi zelo malo. Toliko da se zbudi, se zatre v bolnika, kakor bi ga hotela s pogledom ozdraviti. V skrbeh sem že tudi za njeno zdravje. Kaj če zbolí še ona? Vse prigovarjanje je zaman — z veliko težavo jo včasih pretentava, da kaj malega pojé.

Kaj nam je storiti, če se Tomaz do dneva ne zbudi? Radi bi na pot, pa se bojimo, da ga ne bi predramil. Skrajša smo nameravali kreniti od Pica proti vzhodu in obiti verigo Alp, ki tvorijo severovzhodni del Morja nalivov, zdaj pa nameravamo naravnost proti dolgemu grebenu Platonz. Peter, ki je natanko preučil karto, trdi, da ne bo težko priti čez ta greben naravnost na Mare Frigoris, za katerim je gorata pokrajina, ki se vleče vse do tečaja. To bi nam nemalo skrajšalo pot.

Morje nalivov, 10° zah. dolžine, 47° sev. širine, 20 ur po začetku tretjega dne.

Naposled se bližamo koncu neizmernega Morja nalivov, čez katerega smo potovali blizu dva meseca. Tu sta minila komaj dva dneva, a medtem se je Luna zemljanom dvakrat pokazala v sčipu in mlaju.

(Nadaljevanje sledi.)